

DE DAG VAN KRACHT,

LEERREDE OVER **JES. 29 : 18, 19.** **EN** TE DIEN DAGE ZULLEN DE DOOVEN HOOREN DE WOORDEN DES **BOEKS**; EN DE OOGEN DER BLINDEN, ZIJNDE UIT DE DONKERHEID EN UIT DE DUISTERNIS, ZULLEN ZIEN.

EN DE ZACHTMOEDIGEN ZULLEN VREUGDE OP VREUGDE HEBBEN INDEN **HEERE** ; EN DE EEHOEFTIGEN ONDER DE MENSCHEN ZULLEN ZICH IN DEN **HEILIGEN ISRAËLS** VERHEUGEN ,

Welk eene schilderij hangt de Heilige Geest in dit 29ste hoofdstuk van Jesaja op, van de uitwendige Kerk, „die eene gedaante der godzaligheid heeft, en derzelve kracht nochtans verloochent !” Met welk een krachtig wee opent Hij het, als hij zegt : „**Wee** Ariël, Ariël ! de stad, waarin David gelegerd heeft !” Ariël zegt zoo veel als „**het** licht van God,” en is een naam die aan Jeruzalem gegeven wordt, als de plaats, waar de Heere Zich in het bijzonder openbaarde : „**want** uit **Zion** zal de wet uitgaan, en des **HEEREN** woord uit Jeruzalem.” (Jes. 2 : 3.) Maar de Heere zag, in welk een **vreeselijken** staat Jeruzalem vervallen was; en schoon de Heilige Geest haar nog met den naam van Ariël „**het** licht Gods” bestempelt, zoo spreekt hij een wee over haar uit, terwijl zij zoo ver van hare oorspronkelijke standplaats geweken was ; het licht dat in haar was, was duisternis geworden, en de luisterrijke vlam van Davids tijd was uitgebluscht. Daarom zegt Hij : „**Doe** jaar tot jaar” — **ga** steeds voort in uwe dorre, drooge, levenlooze belijdenis ; „**laat** ze feestofferen slachten” — laat alle vormen waargenomen worden; maar meen niet, dat deze dingen Mijne heilige **oogen** welbehagelijk zijn, of dat Ik Mij met dezen *vorm* vergenoegen kan, wanneer de kracht daaraan ontbreekt,

Het eerste gedeelte van dit hoofdstuk is donker, en **waarschijnlijk** is er veel in, dat nog zijne vervulling wacht ; het laatste gedeelte evenwel is genoegzaam klaar en duidelijk. God de Heilige Geest hangt daarin op eene ontzaggelijke lijst van hen, die zich tegen de uitwendige kerk stelden. Laten wij dezelve iets nader beschouwen.

Wij lezen vs. 10 van eenen *algemeenen slaap*. „**De HEERE** heeft over u lieden uitgegoten **eenen** geest van diepen slaap, en Hij heeft u **oogen** toegesloten; de Profeten, en uwe Hoofden,

en de Zienders beeft Hij verblind." En de uitwerking van dezen algemeenen slaap, die de **Heere, naar Zijne** eigene verklaring, **in** den weg **Zijns oordeels** over hen uitgegoten had, was, dat noch geleerden noch ongeleerden de **kracht van Gods** waarheid kenden of verstonden. „**Daarom** is u lieden alle gezicht geworden, als de woorden van een verzegeld boek, hetwelk men geeft aan **eenen** die lezen **kan**, zeggende: lees toch dit; en hij zegt : ik kan **niet**, want het **is** verzegeld. Of men geeft het boek **aan eenen**, die **niet** lezen kan, zeggende: lees toch dit; en hij zegt : „**Ik** kan niet lezen." Voor hen, die lezen konden was het boek „**verzegeld**," en voor hen, die niet lezen konden, was het onmogelijk, en **zoo** was, ten tweeden, de uitwerking van dien algemeenen slaap — *algemeene onkunde*.

Het derde, dat de Heilige Geest der uitwendige kerk verwijt, **is**: *algemeene geveinsdheid en huichelarij*. „**Daarom** dat dit volk tot Mij nadert met zijnen mond, en zij mij met hunne lippen **eeren**, doch hun harte verre van Mij doen, en hunne **vreeze**, waarmede zij Mij **vreezen**, menschen geboden zijn, die hun geleerd zijn." De eerste sport dus, in den afval der Kerk was een rechtvaardige slaap; de tweede, als uitvloeisel daarvan, was algemeene onwetendheid; en de derde, als vrucht van die **grootte** onkunde, was algemeene huichelarij; zij **naderden** God met hunne lippen, terwijl hun hart verre van Hem was, en de vrees die zij nog bezaten, was niet die Goddelijke kinderlijke vrees, die eene vrucht des **Geestes** is, maar een snood namaaksel, aangeleerd door de geboden der menschen.

Het vierde gevolg was dan ook *algemeene verwarring en omkeering*. „**U lieder omkeeren** is., alsof de pottenbakker geacht werd als leem." Recht en onrecht, bitter en zoet, goed en kwaad, licht en duisternis, het was alles door elkander verward ; de waarheid was verdraaid en de leugen had hare plaats ingenomen, en **zoo** had eene algemeene verwarring de overhand.

Hieruit volgde als van zelve *algemeene opstand*. „**Het** maaksel **zeide** van zijnen Maker: Hij heeft mij niet gemaakt; en het; geformeerde vat **zeide** van zijnen Pottenbakker: Hij verstaat het **niet**." Het schepsel verstoutte zich *Gods macht* aan te klagen: „**Hij** heeft mij niet gemaakt." „**Mijn** eigen wil en vermogen heeft mij een Christen gemaakt"; en het twijfelde aan *Gods wijsheid*: „**Hij** verstaat het niet." „**De** wijsheid der **menschen** overtreft in glans het verstand des **Heeren!**"

Zoo ziet gij, welk **eene** ontzaggelijke **lijst** van boosheden de Heilige Geest hier Ariël — de uitwendige kerk van God voor **oogen** stelt: algemeene slaap, onkunde, huichelarij, **verdraaiing** en rebel-lie. Waar vinden wij hare wedergade? Denkt gij, dat er sedert dien tijd **geene** Kerk, aan deze, door den H. Geest hier beschrevene, gelijk bestond? Dan bedriegt gij u, De uitwendige Kerk van

de dagen, die wij beleven, is volkomen aan de boven afgemaalde gelijk ; geen afschildering der Kerk zou daaraan beter kunnen beantwoorden in al de geringste bijzonderheden, in levendigheid, in nauwkeurigheid en kracht dan die van onze dagen en ons geslacht ! Hoe duidelijk zijn die vijf **kenteekenen** die ik opgenoemd heb, haar aan' het voorhoofd geschreven ; die wil en kan moet ze zien,

Heeft God dan Zijn volk verstooten ? Is Hij van Zijne gemeente geweken ? „Houdt **Zijne goedertierenheid** in eeuwigheid op ? Heeft de toezegging van geslachte tot geslachte, een einde ? Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijne barmhartigheden door toorn toegesloten ?” — Neen, dat zij verre! Hij heeft Zich **zelven „een overblijfsel”** behouden. Daarom lezen wij in den tekst: „ *Te dien dage.*” den dag van algemeenen slaap, van algemeene onkunde, algemeene huichelarij, algemeene verwarring en algemeenen opstand — „ *te dien dage* zullen de **dooven hooren** de woorden des Boeks, en de **oogen** der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien. **En** de zachtmoedigen zullen vreugde op vreugde hebben in den **HEEBE** : en de behoeftigen onder de menschen zullen zich in den Heiligen **Israëls** verheugen.” Wij zien hier een' straal der zon door de duistere wolken breken, die zich over de aarde verspreiden ; de Heere blijkt steeds ten goede van Zijn volk te zijn, en, opdat men zich niet zou vergissen, zijn zij hier door bijzondere kenmerken omschreven.

Beschouwen wij de woorden van onzen tekst, dan zien wij vier karakters gewag gemaakt ; — de *dooven*, de *blinden*, de *zachtmoedigen* en de *behoeftigen* ; en aan elk in het bijzonder vinden wij **eene** zekere belofte gedaan : „**de dooven** zullen **hooren**,” „**de blinden** zullen **zien**,” „**de zachtmoedigen** zullen **vreugde op vreugde hebben in den Heere**,” en „**de behoeftigen** onder de menschen zullen **zich in den Heiligen Israëls** verheugen.”

In de behandeling dezer woorden, zal ik, voor **zoo** ver de Heere mij gelieft te bekwamen en bij te staan, u de onderscheidene personen en de beloften, aan hen gedaan, schetsen, **en**, opdat het **geene** verwarring zou geven, als ik misschien de **personen** te ver van de belofte afscheid, **zoo** zal ik de tekst **pogen** duidelijk te maken, gelijk hij voor mij ligt, en, naar **Gods** bevel, de onderscheidene klassen onderzoeken, gelijk de Heilige Geest ze hier ontdekt heeft. **En o!** dat de Heere mij „**eene** tong der geleerden,” en u **ooren** der wijzen gave; opdat het geheel met Zijne bijzondere **gunsten** zaligheid voor onze **consiëntie's** moge bekroond worden.

De tekst vangt aan : „*Te dien dage*,” Wanneer gij een opmerkzaam Bijbellezer zijt, zal het uwe aandacht niet ontgaan **zijn**, dat de spreekwijze, „**te dien dage**,” veel door de Profeten

is gebruikt geworden, bijzonder door Jesaja, en dat er met die uitdrukking gemeenlijk groote en heerlijke zaken verbonden worden. Wanneer gij nauwlettend die spreekwijs „te dien dage” nagaat, en ziet wat over het algemeen daarbij gezegd wordt, dan zult gij van twee onderscheidene dingen hooren spreken, te weten: dat het óf een dag der benauwdheid, óf een dag der vreugde is. Wij lezen bijvoorbeeld, bij Jesaja 2 : 16, 12: „De HEEBE alleen zal *in dien dag* verheven zijn. Want de dag des HEEREN der Heirscharen zal zijn tegen alle hoogvaardigen en hoogen, en tegen alle verhevenen, opdat hij vernederd worde.” Wij lezen, dat deze dag zijn zal „tegen alle hooge en verhevene cederen van Libanon, tegen alle eiken van Basan, tegen alle schepen van Tharsis, en tegen alle gewenschte schilderijen,” en de uitwerking van dien dag zal zijn, dat „de hoogheid des menachen zal gebogen, en de hoogheid der mannen zal vernederd worden.” Wederom lezen wij bij Jer. 30 : 7 : „O wee, want *die dag is zoo groot*, dat zijns gelijken niet geweest is; en het is een tijd van benauwdheid voor Jacob ; nog zal hij daaruit verlost worden.” Evenzoo lezen wij van „de dag des HEEREN,” dan eens als een dag van donkerheid ; „wee dien, die *des HEEREN dag* begeeren! waartoe toch zal ulieden de dag des Heeren zijn ? hij zal duisternis wezen en geen licht. Zal dan niet des HEEREN *dag* duisternis zijn en geen licht ? en donkerheid, zoodat er geen glans aan zij ?” (Amos 5 : 18, 20.) Maar op andere plaatsen wordt van den dag des Heeren, als een dag der verlossing gesproken, en der halve met vreugde, lof en dankzegging gepaard. „*Te dien dage* zal dit lied gezongen worden in het land van Juda.” (Jes. 26 : 1.) „*En te dien zelven dage* zult gij zeggen : ik dank U HEEBE! dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar Uw toorn is afgekeerd en Gij troost mij.” (Jes. 12 : 1.) „Maar,” vraagt wellicht iemand, „hoe kan het zijn, dat dezelfde uitdrukking, „te dien dage,” zoo zeer met zich zelve in tegenspraak is ? Waarom spreekt de Heilige Geest van *eenen* dag, als de dingen, die in denzelven geschieden, zoo wijd van elkander verschillen ? Hoe kan op denzelfden dag donkerheid en licht, benauwdheid en vreugde, moeielijkheid en vertroosting te gelijk plaats hebben ? — Maar dat geschiedt ook niet. Dat is de bedoeling des Geestes niet. Hij wil door deze uitdrukking *eenen dag van kracht* verstaan hebben. Het zegt niet zoo zeer de dag des tijds, als wel de dag der *werking* ; „de dag des HEEREN is van ieder ander onderscheiden ; want het is de dag waarop de Heere Zijne hand uitstrekt, Zijnen arm ontbloot en Zich op de zichtbaarste wijze openbaart. Dezelfde spreekwijs vinden wij daarom ook door den Heere gebezigd, els Hij gezegd wordt neder te liggen en op te staan ; wanneer Hij arm en rijk maakt ; wanneer Hij verdoemt door de wet, en rechtvaardigt

door het Evangelie. Elke dag is „de dag des **Heeren**,” dewijl het een dag van kracht is ; hetzij krachtig in het **dooden** of in het genezen, hetzij krachtig ter nederwerping, of ter **opbouw**ing. Als wij daarom de uitdrukking, „te dien dage,” of „de dag des **Heeren**” aantreffen, dan hebben wij te denken aan „**een dag van kracht**,” omdat het de dag is, dien de Heere Zich toeëigent als de Zijne.

Maar welke **van** deze twee bedoelingen zou dan nu de tekst behelzen ? — Ontegenzeggelijk een **dag** van verheuging — een dag der barmhartigheden voor de Kerk van God. „**Te dien dage** zullen de *dooven* hooren de woorden des *Boeks*.”

1.

Zoo zijn wij dan genaderd tot het eerste karakter, waardoor een kind van God omschreven wordt, en tot eene belofte, die aan **dezulken** gedaan is. Maar wat hebben wij te verstaan door de uitdrukking „*de dooven* ?” Wie worden hier bedoeld ? Mij dunkt dat hier de uitverkorenen **Gods** in tweeërlei opzicht genoemd worden — wat zij zijn *vóór*, en wat zij zijn *na* het wederbarend werk des **Geestes** in hunne consciëntie. Voor dat God den uitverkorenen geestelijk leven mededeelt, hebben zij, in vereeniging met alle Adams kinderen, **geene ooren**, om naar des **Heeren** stem te luisteren ; zij letten niet op al hetgeen Hij in het Woord der waarheid hun bekend maakt ; zij zijn doof **voor** Zijne voorzienigheid, voor Zijne beloften, waarschuwingen en bevelen. Maar de belofte is : „**te dien dage** zullen de *dooven* hooren de woorden des *Boeks*. „Der *dooven ooren* zullen geopend worden ;” (Jes. 35 : 5,) en dan, maar ook *dan alleen*, zullen zij **hooren** wat God spreekt.

Maar er is eeue andere zin (en deze wordt mijns bedunkens hier door den Heiligen Geest bedoeld) waarin iemand „**doof**” genoemd wordt, en die is, zich bij bevinding in zijn gevoel zóó te beschouwen, overeenkomstig de woorden van Jes. 43 : 8, (en hoe treffend zijn zij !) „**Breng** voort het blinde volk, hetwelk **oogen** heeft, en de **dooven**, die **ooren** hebben.” Wat moet dat een vreemd volk zijn ! Een blind volk, hetwelk **oogen**, en een doof volk, hetwelk **ooren** heeft ! En zij worden klaarblijkelijk als een vreemd en bijzonder volk te **voorschij**n: geroepen, opdat de menschen zich zouden verwonderen. Natuurlijkerwijs **zoude** het eene tegenstrijdigheid zijn, en zij zouden monsters wezen, maar **geestelijkerwijs** bestaat hier **geene** tegenstrijdigheid, want zij gevoelen hunne blindheid, en nochtans zien zij, en zij gevoelen hunne doofheid, ofschoon zij **hooren**.

Gelijk het met Paulus letterlijk en werkelijk was, **zoo** is het met ons in het geestelijke — met den eersten straal licht, gevoelen wij ons blind. verblinde Hem niet het licht van den **He-**

mel, dat Hem, reizende naar Damascus, **snellijk omscheen**? En was hij niet **drie** dagen zonder te **zien**? Alzoo is het in het geestelijke; voor en aler wij beginnen te zien, gevoelen wij nooit onze blindheid; **zoo** lang wij **meenen** licht te hebben, zijn wij in de duisternis; maar op het oogenblik dat wij beginnen te zien, beginnen wij onze blindheid te gevoelen, en wanneer wij beginnen te **hooren**, worden wij onze doofheid gewaar. De reden hiervan is, dat er ons een nieuw vermogen tot zien en **hooren** is medegedeeld, en dit vermogen, schoon nog zwak en slap zijnde, en nochtans het **eenige**, waardoor wij zien en **hooren** kunnen, heeft het ons bekend gemaakt, hoe blind wij nog zijn voor de gezegende waarheden des Evangelies, en hoe doof, om iets tot onze vrede, vreugde en vertroosting te **hooren**.

Nu, de **Heere** zegt, „te dien dage,” — de dag van kracht, als Hij Zijne handen zal uitstrekken om Zijn werk te verrichten, „**zullen de dooven**,” zij, die zich doof gevoelen en bevinden, die **dooven** zullen „**hooren de woorden des Boeks**.” En wat zou **wel** het „**Boek**” zijn, waarvan hier gesproken wordt? Het is dat verheven Boek, hetwelk voor mij ligt, de Heilige Schrift, de openbaring van Gods zin en wil tot de kinderen der **menschen**. In dit Boek zijn „**woorden**,” en deze woorden zullen de bevindelijke **dooven hooren „ten dage**,” als God de Heilige Geest hunne **ooren** doorboort. Maar **welke** woorden zullen de **dooven hooren**? De uitdrukking „**woorden**” heeft **eene** zeer uitgebreide **beteekenis**; want in Gods Boek zijn woorden des donders, en woorden van „**eene** zachte, **suisende** stilte;” woorden, die ontroeren en verschrikken, en Woorden, die vertroosten en geruststellen; woorden van den berg Sinai, en woordenvan den berg Sion; woorden als een tweesnijdend scherp zwaard, en woorden, die nederdruijen gelijk de regen en de dauw op een dorstig land. „**De dooven** zullen **hooren** de woorden des Boeks.” **En** de eerste woorden, die zij **hooren**, zijn van den berg Sinai; de woorden „**welke** die ze hoorden, baden, dat het woord tot hen niet meer zou gedaan worden, want zij konden niet dragen, hetgeen er geboden word;” woorden, die openbaren de geestelijkheid van Gods wet, de heiligheid van Gods natuur, de zondigheid der zonden, en de **billijke** wraak der ongerechtigheid. Deze woorden des Boeks **hooren** de **dooven „te dien dage**” als God Zijne hand uitstrekt en hunne **ooren** doorboort. En gelijk Josia, toen het wetboek in den Tempel gevonden werd **zoo** ook bevinden zij die woorden „**levend** en krachtig en **scherpsnijdender** dan **eenig** tweesnijdend zwaard,” en machtig om „**af** te breken en te verderven,” gelijk een gedeelte van den last van Jeremia. Maar de woorden des **Boeks**, die de **dooven te dien dage hooren**, zijn voor het grootste gedeelte aangename en troostrijke woorden; want zij zijn over

het algemeen **ras** genoeg om te **hooren** hetgeen tegen hen **is**, **maar** doof voor alles, wat voor hen is. Daarom hebben zij **de** grootste behoefte aan het hoorea van die woorden, welke vrede, vergeving, liefde en zaligheid tot hunne consciëntie's spreken, en dewijl **zij** deze woorden des Boeks niet tot vertroosting hunner zielen kunnen **hooren**, daarom gevoelen zij zich doof te zijn. Hoe menigmaal wordt de bevinding **van** een arm, beproefd kind van God van den predikstoel besproken, **en** nochtans kan hij die **getuigenis** niet tot zijne **zielsverkwikking** aannemen! Hoe dikwijls zijn hem de noodigingen en beloften, aan **zijne** bevinding passende, voorgehouden, en evenwel kan hij ze voor zich **zelve**n niet aannemen, omdat hij zijne behoefte voelt aan de kracht van God, om ze toe te passen aan **Zijne** consciëntie.

Maar „**te** dien dage,” de dag, waarop de Heere spreekt, „**zullen** de **dooven hooren** de woorden des Boeks,” het Boek der **Goddelij**ke openbaringen, dat de heerlijkheid **Gods** in het **aangezicht** van Jezus Christus ten toon spreidt; het Boek, waarin God **Zijne** liefde in den Persoon en het werk des Middelaars heeft bekend gemaakt; het Boek, dat met beloften versierd en gevuld is, **gelijk** de hemel bij nacht met flikkerende sterren; het Boek, dat geschreven is tot vertroosting en stichting van **Gods** wedergeborenen. „Te dien dage,” de dag van algemeene belijdenis en duisternis der Kerk, maar de dag van kracht voor **Gods** volk, „**zullen** de **dooven hooren** de woorden des Boeks.” En wanneer zij de woorden des Boeks zóó **hooren**, dat die verzegeld aan hunne consciëntie en aan hun hart toegepast worden, dan ontwaren zij daarin **eenen** nieuwen Bijbel, **eenen** nieuwen God. **eenen** nieuwen Hemel, en eene nieuwe zaligheid. Het **hooren** van 'de woorden des **Boeks**, komende van de **lippen Gods** met kracht tot hunne zielen, wordt al hun begeeren. Zij wenschen **geene** welsprekendheid, noch wijsheid, **noch leeringen te hooren**; maar de woorden des Boeks, met Goddelijke kracht vergezeld gaande. **Zoo** God slechts uit het Boek spreekt, het zal genoeg zijn, want „**waar** het woord des **Konings** is, daar is heerschappij.” Eene belofte is aangenaam, als **Hij** ze **maar** spreekt; **eene bestraffing** wordt gevoeld, als Hij **ze** maar toepast; een bevel wordt gehoorzaamd, als Hij het **maar** op de consciëntie bindt, en elke waarheid is dierbaar, als Hij die slechts bekend maakt.

11.

Maar er wordt in den tekst van een ander karakter gesproken, en daaraan is **eene** andere belofte verbonden: „De **oogen** der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien.” **Hoe** vreemd is het, dat, overeenkomstig de woorden des **Heeren**, „**die** niet zien, zien zullen, en die zien, blind worden!” (Joh, 9 : 39). Welk eene betooning van de bijzondere vrijmacht

Gods, dat schier alle belijders zich **zelve**n recht achten, en het volk van God, ten minste zeer velen onder hetzelfde geplaagd worden met de vrees, dat het alles verkeerd met hen is! Welk **eene** bijzondere vrijmacht des **Heeren**, dat velen, die **meenen** naar den Hemel te gaan, ter helle varen, en menigeen, die bevreesd is naar de hel te gaan, ten hemel reist, — dat velen, die zich **zelve**n wijs en in het **licht** schatten, in onkunde en duisternis ronddoel&, terwijl anderen, die zich **zelve**n onwetend en dwaas achten, **de** ware -kennis en wijsheid deelachtig **zijn**.

Maar hoe pijnlijk moet het zijn, ons **zelve**n blind te gevoelen; behoefte te hebben, om te zien en evenwel een deksel over onze **oogen** verspreid te vinden; in de duisternis te wandelen, en die dingen niet te zien! die wij **zoo** noode begeerden te zien, Hoe kermt de ziel bij tijden onder het gevoel van donkerheid en blindheid! Hoe verlangende ziet zij uit naar de wezenlijkheid der dierbare dingen van Jezus! Zij nu, die onder die gevoelde duisternis en blindheid zuchten en kermen, zijn het volk, waarop de belofte van toepassing is: „**De oogen** der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien.”

Gij bemerkt, dat hier twee uitdrukkingen gebruikt worden „**donkerheid**,” en „**duisternis**.” Sommigen van **Gods** volk zijn in donkerheid, en anderen zijn in duisternis: duisternis wijst **eene** diepere en **grootere** schaduw **aan** dan donkerheid. **Zoo** zijn sommigen van **Gods** volk als het ware in het vroege schemerlicht, Of in het eerste flauwe aanbreken van **den** dageraad; anderen, „**wandelen** in de duisternis, en hebben geen licht.” **Zij** hebben nog de donkerheid niet bereikt, die een tusschenbeidenstaat van licht en duisternis aanwijst, het eindigen van den nacht, en het eerste **teeken** van den morgen.

Maar wat zien zij in de „**donkerheid**?” Nadat God de Heilige Geest hen hunnen verlorenen en verdoemelijken toestand heeft **leeren** kennen, is het eerste, dat zij zien, **de weg der zaligheid door eenen gekruis ten Zaligmaker**; hoe God kan „**rechtvaardig** zijn, en rechtvaardigende dengenen, die uit den geloove Jezus is.” Nadat zij „**licht in Gods** licht hebben gezien,” dat hen deed kennen en gevoelen de **overgroot**e verdorvenheid en ellendigheid van 's schepsels gerechtigheid en valsche Godsdienst, zien zij uit de donkerheid in het licht des **Geestes**, den Persoon van Christus, als de Tusschenspreker tusschen God en de menschen, „**de Middelaar des Nieuwen Verbonds**”; en uit Hem zien zij vloeien, „**het** bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt, dan [dat van] Abel.” Maar deze gezichten zijn voor het tegenwoordige zwak en schemerend genoeg om de duisternis te breken, maar weinig meer; genoeg om tot zich te trekken, maar niet tot verzadiging; genoeg om te zien waar de zon is, maar niet het opgaan der zon. Menigeen van **Gods** kinderen is in dezen staat; **zij** hebben **ge-**

voeld en aanschouwd de zoetheid en gepastheid van het bloed en de gerechtigheid, de liefde en genade van Jezus ; maar het is slechts **bij** schemerlicht geweest, niet klaar en onderscheidend **bemerkt**, de **oogen waren** steeds in de donkerheid. Anderen wederom van **Gods** volk zijn in de duisternis, **zoodat** zij noch weten, noch gevoelen den weg, om den toekomenden toorn te ontvlieden, **of** hoe God rechtvaardig kan zijn, en nochtans hunne zielen kan behouden. Maar tot allen is de belofte : hunne **oogen** (en indien zij **oogen** hebben kunnen zij niet blind zijn) zullen *uit de donkerheid en uit de duisternis zien.*" Als de Heilige Geest de dierbare dingen van Christus nabij brengt, en **eene** geur van deze eeuwige- waarheden in de ziel druipt, dan zien de **oogen**, en het **hart** smaakt de zoetheid der dingen, die voor het oog gesteld zijn. En hoe wonderlijk is dat zien, in het licht des **Geestes**, van den weg, om ten toekomenden toorn te ontvlieden, vergeving van **schulden**, en rechtvaardigheid voor den zondaar ! Welk een heerlijk gezicht, als de **oogen** der blinden in het eerst dat zij geopend zijn den weg des heils, door den tusschentrede van God den Zoon, ontdekken ! Ja waarlijk ! in het eerste is het „uit de ‘donkerheid ;’” — zij zien beneveld, maar toch waarlijk, den Heerlijken Persoon Christus Jezus, in Wien al de volmaaktheden van Jehova zamenstemmen : het bloed van Jezus, als het bloed van den Zoon van God, krachtig genoeg tot de verzoening van de allerverzwaardste misdaden ; Zijne heerlijke gerechtigheid, welke is „tot allen en over allen, die gelooven :” en zij zien, dat allen, die in Hem gevonden en opgenomen worden, gewasschen in Zijn bloed en **bekleed** met den mantel Zijner gerechtigheid, gewisselijk den toekomenden toorn zullen ontvlieden, Deze dingen zien zij niet slechts in hun **oordeel**, of door de oefening van hun natuurlijk vernuft, maar in het licht en de onderwijzing des Heiligen **Geestes**, hun bekend **gemaakt** aan de consciëntie. Dit nu is het eenige licht, dat een **mensch**, die zich blind voelt, kan vergenoegen. Het gevoel hunner blindheid leert hen prijs stellen op de geestelijke **oogenzalf**, het gevoel hunner onwetendheid leert hen de geestelijke kennis hoogschatten ; kermende onder donkerheid leert hen den minsten straal van het geestelijk licht hoog waardeeren. En **zoo** maken de voorgaande donkerheid en duisternis, naar de verborgene **bedeelingen** des **Heeren**, het licht dierbaar voor de **oogen**, en de dingen, die zich in dat licht vertoonen, zoet en dierbaar **voor** de ziel.

Hoe gepast zijn **zulke** beloften voor hen, die aan dezelve behoefte hebben ! Gevoel ik mij **zelven** een arm, doof schepsel, die niets tot vertroosting van mijne ziel kan **hooren**, dan wat God met kracht spreekt ? Word ik gewaar, dat de druppelen, die er **uit** den mond eens mans vloeien, ten eenenmale krachteloos

zijn, om **mijne** ziel te **vergenoegen**? Heb ik behoefte dat de Heere **Zijn** Evangelie tot mijn hart brengt en Zijne barmhartigheid, **genade** en waarheid aan mijne ziel verkondigt? **Zoo** ik **niet** dikwerf doof **ware**; als ik elke stem kon **hooren**, alle woorden kon verstaan, iedere belofte kon aangrijpen, mij in elke noodiging kon insluiten, ik zou **geene** behoefte aan 's **Heeren** eigene uitspraak hebben. Daarom is het, dat, wanneer wij onze doofheid gevoelen, **begeeren** wij eene bovennatuurlijke stem tot ons te spreken, en wij **leeren** de woorden des Boeks op prijs stellen, als het God den Heiligen **Geest behaagt**, die woorden in onze ziel te spreken. Desgelijks zou ik **geene geestelijke** oogenzelf begeeren, ter opening mijner **oogen**, om het deksel te voelen wegnemen, **zoo** ik niet menigmaal mij blind gevoelde. Indien ik nooit in de duisternis wandelde, indien ik **geene** donkerheid had, als ik kon zien wat en wanneer het mij goed dacht, wat deel kon ik, of wat deel zou ik wenschen te hebben in eene belofte gelijk deze! Is zij niet meer waardig dan, als wij doof zijn en deel hebben aan zulk eene belofte? Is het **geene** groote waardij, in jaren geen woord gehoord te hebben, als God dan ten laatste spreekt? Is het **geene** groote groote genade, als wij maanden lang gelijk de blinden naar de muur getast hebben, dat God in het einde Zijne belofte **vervult**, en de blinden geeft te zien uit de duisternis en uit de donkerheid? — **Deze lessen**, mijne vrienden! kunnen wij van **geen** mensch, maar van de bijzondere onderrichtingen en leidingen **Godsleeren**, en dat is eene groote reden, waarom de Heere **Zijn** dierbaar volk **zoo menigmaal** zich doof en blind gevoelen **laat**, opdat Hij alle eer **zou ontvangen** van het bezit hunner **oogen** en **ooren**; want Hij **zal Zijne** eer aan geen mensch geven; Hij zal Zijne heerlijkheid niet met het schepsel **deelen**; Hij wil het alles alleen hebben, want Hij is „een jaloersch God.” Zou dit niet de reden zijn waarom **gij zoo** zelden **met** kracht hoort? Is het **niet**, u te **leeren** wat **kracht** is? Waarom gevoelen wij ons dikwijls zulke blinde, onwetende ellendelingen? Is het niet, dat **geene** stem dan des **Heeren** ons aandoet; en dat geen gezicht dan het licht van Zijn aangezicht en de openbaring Zijns gezegenden **Geetes** ons kan doen zien? Daarom is het zeer **voordeelig**, om zich doof en blind te gevoelen. Mogelijk zijn hier sommigen, die jaren lang Evangeliedienaars hoorden, zonder ze ooit met vreugde voor hunne zielen gehoord te hebben, Maar is dit niet veel beter, dan elk en een iegenlijk te **hooren**? Nu roept gij tot God: „**Heere!** spreek door Uwen dienstknecht, of dien Gij zenden zult, tot **mijn** harte, dat de **gansche** aarde zich in houde, en spreek **Gij alleen**; spreek **Heere!** want U alleen is mijne behoefte bekend!” En misschien zijn hier sommigen tegenwoordig, die maanden lang, en dat dag aan dag **daar zuchtende**

en kermende zijn henengegaan, die zich **zoo dwaas en onwetende** gevoelden, **dat er niemand kan zijn**, die hen hierin overtreft ; **en** van allen, die **zoo lang** de waarheid beleden hebben, denken zij dat er niemand is, die **zoo** weinige vordering in de Goddelijke dingen gemaakt heeft, dan zij. Doch deze pijnlijke oefeningen doen ons het licht des **Heeren** hoogschatten, en hoe aangenaam en moedgevend is het licht, als het met Goddelijke kracht tot de consciëntie komt!

III.

Maar wij gaan voort tot het volgende vers van onzen tekst. „De zachtmoedigen zullen vreugde op vreugde hebben in den **Heere!** en de behoeftigen onder de menschen zullen zich in den Heiligen Israëls **verheugen.**” Er is een zeer liefelijk en bevindelijk verband tusschen de twee versen van onzen tekst : „de zachtmoedigen” en de „**behoeftigen**” zijn nauw verbonden met, en inderdaad zijn het dezelfden als „de dooven” en „de blinden.” Maar wat zegt het *zachtmoedig* te zijn? Het is niet eene natuurlijke zachtmoedigheid, (want ‘de zoodanigen **zijn** er), maar die, welke door **Gods** genade gewrocht is, door de be-deeling des **Geestes** aan de consciëntie. Zal een mensch zachtmoedig zijn, hij moet in zijnen geest ten ondergebracht, vernederd, verbroken en boetvaardig voor God gemaakt worden; zijne hoogmoedige gedachten moeten vernederd, zijn hoogvliegende geest in het stof geleid, en zijn hart door **Gods** genade week gemaakt zijn. Twee dingen moeten te zamen werken, zal een mensch geestelijk zachtmoedig gemaakt worden: — **eene** kennis van God, en **eene** kennis van zich **zelven**, een gevoel van zijne eigene doofheid, en de Goddelijke doorhoring zijner **ooren**, om „de woorden des Boeks te **hooren**”; een gevoel van **zijne** eigene blindheid, en de bekwaammakende genade des **Heeren**, om hem te doen zien „uit de donkerheid en uit de duisternis.” Meent gij ergens **groot**er hoogmoed te vinden dan de hovaardij der kennis in het eene en de grootschheid der belijdenis in’ een ander gedeelte der uitwendige Kerk? Gij moogt **groot**er hoogten van wereldsche hovaardij vinden, maar geen **trotscher** kasteelen, noch sterker bolwerken, dan die van **eene** doode Godsdienstige belijdenis. Maar voor en **alleer** deze twee burchten niet in het stof vernederd zijn, zullen wij ons fier verheffen **op** ons verstand en op onze verkrijgingen, op onze gaven of op onze belijdenis, en hoe meer wij in deze paden wandelen, des te hoogmoediger worden wij, Om ons dan zachtmoedig te maken, moet deze hoogmoed vernederd zijn, en hoe zou dit beter kunnen geschieden, dan door de bevinding hoe doof wij zijn, wanneer God niet met kracht spreekt, en hoe blind wij zijn, tenzij **Hij** licht geeft? Veronderstelt eens, dat

ik, of eenig ander Evangelie-dienaar, altijd naar de predikstoel ging met licht en leven, kracht en gevoel, gedachten en woorden op ons bevel, zou dat ons niet hoogmoedig maken? Hoe vernederend zijn dan niet dorre en onvruchtbare gelegenheden ! Maar wanneer de Heere licht geeft om uit de donkerheid en uit de duisternis die dingen te zien, die onze zielen nut zijn, o ! dat breidt uit en versterkt onze harten. Zouden deze afwisselingen en veranderingen de ziel niet zachtmoedig maken? **Kan de** hoogmoed in **zulk eenen** dampkring blijven **leven**? Kan de hoovaardigheid der belijdenis, der kennis, der Godsvrucht, enz., deze **grooten** zonden der uitwendige kerk, leven en **regeeren** in het hart, waar **doofheid** en blindheid zich beurt om beurt met **Gods** kracht gevoelen laten? Als deze dingen maar der consciëntie bekend **zijn** — onze doofheid, en God sprekende in die doofheid, onze blindheid, en God licht gevende in de duisternis — het zal den hoogmoed der belijdenis en der kennis vernederen.

Maar welk eene gezegende genade is de genade der zachtmoedigheid — zich **teeder** en zwak in den Geest voor God te gevoelen! Velen zijn er, die zich hoog (ja wie weet hoe verre zelf) boven alle duisternis en onwetendheid **verheffen**; maar vinden wij zachtmoedigheid in hen? Och dat de Heere u en mij zachtmoedigheid geve ! want Hij vermaakt Zich in den zoodanigen ; laten de hovaardigan hun vertrouwen genieten, „**de** Heere woont bij den nederigen.” Maar hoeveel moet er aan ons ten koste gelegd, hoe zwaar moeten wij getuchtigd worden, voor dat onze harten in alles zachtmoedig zijn! Welk eene reeks van smarten, beproevingen, verzoeking en moeilijkheden behoeven wij, om ons te vernederen ! Welk eene opvolging van geestelijke handelingen is er noodig om de ware zachtmoedigheid in iemands geweten te brengen, om zijnen geest voor God zacht en nederig te maken, Nu, gij zult opgemerkt hebben dat die zachtmoedigen hunne bijzondere vreugde hebben : „de zachtmoedigen zullen vreugde op vreugde hebben in den **HEERE.**” Wij weten niet van de vreugde in den Heere, voor dat wij dit weten; want wat gemeenschap kan een hoogmoedig naam-christen hebben met **eenen** Jezus, nederig van harte? Of wat gemeenschap is er tusschen een onvernederd onbesneden hart, **en** den „**Man** van smarten,” kermende in den hof van Getsémané? Daár kan **geene** gemeenschap met Hem zijn, **geene** mededeeling van Zijnen Geest, tot dat wij in zachtmoedigheid en boetvaardigheid aan Zijne voeten nederliggen, en dan zal er eene heilige vreugde in den Heere wezen, **van** welke wij niets kennen tot dat wij zachtmoedig, nederig en boetvaardig gemaakt **zijn**, en gevoelen dat wij niets **zijn** en niets hebben. Voordat wij **ons zelve**n gevoelen, de vuilste **en** snoodste aller **snooden** te zijn,

en als zoodanigen tot Zijn kruis de toevlucht nemen, en daar nederig nederliggen, weten **wij** niets van de „vreugde in den Heere.” Wij mogen **ons** in onze kennis verblijden ; ons in onze verkrijging, in onze belijdenis, in ons ijdel vertrouwen verheugen, maar wij kunnen **geene** vreugde in den Heere hebben, voordat Hij Zich **zelven** bekend maakt, Zijne liefde openhaart, Zijne heerlijke volmaaktheden ontdekt en Zijn verzoenend bloed ten toon spreidt. En eer wij niet zachtmoedig zijn, zijn wij niet vatbaar voor die vreugd ; de vaten moeten eerst geledigd zijn van hun vergiftig inmengsel, vóór dat de ware wijn van Gods genade er in gestort kan worden, opdat de zachtmoedigen die vreugd in den Heere hebben, zich alleen in Hem kunnen verblijden, voor **zoo** ver zij vernederd worden in de gelijkheid van Hem. Zij moeten zachtmoedig gemaakt zijn, om Zijne tegenwoordigheid te gevoelen, Zijne liefde te smaken, of de kracht Zijner opstandig te kennen; en naarmate zij dus zachtmoedig zijn, naar die **mate genieten zij** de waarheid en de zegen dier waarheden, Het is opmerkelijk, dat deze zachtmoedigen en **nederigen** van harte, die vreugde in den Heere hebben, zijn verbonden met, en inderdaad dezelfde personen zijn als de **dooven**, die de woorden des Boeks **hooren**, en de blinden, die uit de donkerheid en uit de duisternis zijn.

Maar er wordt gezegd, „**dat** de-zachtmoedigen zullen vreugd op vreugd hebben in den HEERE,” Zij moge klein zijn, toch hebben zij vreugd, en dat wel „*in den Heere* :” zij mag gering zijn, het is toch de ware vreugd. Gij weet, wanneer wij in het natuurlijke een eerlijk bestaan hebben, dat ons één echt stuk goud, een goed muntstuk meerder waard is, dan duizend valsche stukken. **Zoo** ook kan onze vreugd in den Heere zwak en weinig zijn, maar wij verkiezen **ons** toch niet met een snoode navolging bezig te houden, ons niet in iets anders te verblijden, noch behagen te scheppen in de zonden, of **eenen** naam te hebben, dat wij leven terwijl wij dood zijn. **Zoo** wij ooit eenige vreugde hebben, eenig aangenaam gevoel, eenige **verteedering** des harten, iets tot vertroosting of bemoediging onzer zielen, het zal „*in den HEERE*” wezen, en niet in ons **zelven**; in dat, wat Hij voor ons gedaan heeft, **en** niet in hetgeen wij **voor** Hem **deden**.

IV.

„*En de behoeftigen onder de menschen* zullen zich in den Heiligen Israëls verheugen.” Welk eene vreemde uitdrukking is dit! — „de behoeftig & onder de menschen.” Ik zou ze **niet beter** kunnen ophelderen, dan door hetgeen ik voor mij zie. Ik heb **eene gansche** vergadering volks voor mij ; **maar** het zijn, noch in het geestelijke, noch in het natuurlijke allen **geene behoeftigen**, en **evenwel** zijn er de zoodanigen onder. **Zoo** ook wijzen „de be-

hoef **tigen** onder de **mensch** hen” ons het overschot **eener** menigte aan, weinige **beziën** aan de einden der uiterste twijgen. De uitwendige **Kerk** ia, gelijk ik te voren heb aangemerkt, ‘als een lichaam begraven in **eenen** algemeenen slaap, onkunde, geveinsdheid, verwarring en opstand ; en onder deze „**menschen**” schijnen de behoeftigen nauwelijks eene gedachte waard ; en wat plaats is er onder de helden en reuzen in hunne eigene schatting, voor de „ behoeftigen,” die niets zijn en niets hebben in zich **zelve**n, dan een gevoel van schuld, verderf en ellendigheid? **Maar** de Heere belooft, dat „**de** behoeftigen **onder de** menschen zich in den Heiligen. **Israëls** zouden verheugen.” En wie is deze „ Heilige Israëls,” anders dan de Heere Jezus ? — want Hij is’ de Eeilige, die **uit** Israël verkoren ia ; de Heilige, die voor Israël stierf; de Heilige, in Wien **gansch** Israël gerechtvaardigd zal worden, en zich beroemen zal. „**De** behoeftigen onder de menschen” kunnen zich niet in zich **zelve**n verheugen^e ; want zij hebben niets, om er zich in te **verheugen** ; en dewijl zij niets tot verheuging in zich **zelve**n hebben, verheugen zij zich in „**den** Heiligen Israëls, „Die hen van God geworden is tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.” Tenzij iemand bevindelijk behoeftig is, hij kan zich in den Heiligen Israëls niet verheugen. Neem het **eens** in het natuurlijke. De rijken verheugen zich in hunnen rijkdom, in de weelderigheid en vermakelijkheden, die de rijkdommen voortbrengen, en hoe **groter** de rijkdom is, des te meer ruimte is er voor alles, dat het geld beheerscht. Maar de arme kan zich in deze dingen niet verblijden ; hij geniet **geene** weelde, want hij kan zich nauwelijks het allernoodigste verschaffen, en in hetgeen hij niet heeft, kan hij zich ook niet verheugen. **Alzoo** ook in het geestelijke: sommige belijders verblijden **zich** in hunne groote kennis, maar „**de** behoeftigen onder de menschen” hebben die niet ; anderen verheugen zich in hunnen goeden wandel, maar daarin kunnen zij zich niet verblijden ; want zij gevoelen het al te wel, dat de zonde elke gedachte, ieder woord en bedrijf bezoedelt ; anderen verheugen zich in eene breede **lijst** van goede werken en werkzame pogingen, maar dat kunnen zij niet, want helaas ! **zij** zijn door armoede getroffen, zij deden nooit iets dat zij goed konden noemen, en evenmin als een arm man zich in de **behoefte** naar de noodzakelijkheden des levens kan verheugen, even **zoo** min kunnen zij zich in hunne armoede verblijden, Maar wanneer de Heere zich aan hunne **oogen vertegenwoordigt**, in al Zijne heerlijke bedieningen en verbondshoedanigheden, als „ bekwaam zijnde om zalig te maken” ; wanneer zij Jezus zien door het oog des geloofs, en Hem mogen omhelzen met de armen der toegenegenheid, gevoelende een kleven aan Hem en een zien op Hem; **zoo** zij zich in iets verblijden, het is in zulk **eenen**

Vriend, in zulk eenen Middelaar, in zulk een Voorspraak, in zulk **eenen** Voorbidder. Maar vóór dat zij zich **zelve**n behoefte gevoelen, verheugen zij zich in alles buiten Hem, ook verblijden **zij zich** niet in Hem, voor **dat zij** opgehouden hebben, zich in **zich zelve**n te verheugen. Ziet dan hoe deze karakters nauw te zamen gebonden zij in het bundelke der levenden met Jehova, **het Lam**. **De Heere** geve u en mij te ondervinden, dat **wij** geestelijkerwijs de zoodanigen zijn.

Dat ik nu ten **slotte** u kort **aantoone**, dat deze *dooven, blinden, zachtmoedigen* en *behoeftigen* allen **in eenen** en **denzelfden** persoon ontmoet **worden**; en als God onze onderwijzer **geworden** is, zullen wij de gewaarwordingen dezer karakters inwendig en bij bevinding in ons gewrocht hebben, Wij zullen dikwijls doof zijn, en nochtans somtijds de woorden des Boeks in onze consciëntie **hooren**; **somtijds** -zullen wij de waarheid en het gewicht, en op andere tijden der **liefelijkheid** van de woorden der waarheid gevoelen; **wij** zullen alleen begeeren, dat de **Heere** heerlijke en vertroostende woorden ons toevoegt, dat zal ons opwekken, onze harten verlevendigen, onze genegenheden gaande maken en ons Hemelwaarts trekken. Kunnen wij in ons dat karakter ontdekken? Dan ontbreekt ons ook het volgende niet — want daar een is, daar zijn allen — en wij zullen als „**blinden**” gebracht zijn „te zien uit de donkerheid en uit de duisternis.” **Al zijn onze** bewijzen dan ook menigmaal verdonkerd, en moeten wij „**gelijk** de blinden tasten naar den wand,” kunnen wij ons pad noch zien noch herkennen, somtijds zullen wij echter een zoet gezicht hebben van Jezus, als de eenige weg ter zaligheid, beschouwende Zijne uitgebreide armen, **Zijn** verzoenend bloed, stervende liefde en somtijds Zijne dierbaarheid, schoonheid en heerlijkheid. En de zachtmoedigheid, zeg mij, wat weet gij en ik daarvan? Onzen hoogmoed te gevoelen en daarover te treuren, zou dat geen gedeelte der zachtmoedigheid zijn? De hovaardige kent dat niet, noch bedroeft zich deswege; **zoo** er dan tijden zijn dat wij ons verbroken, verteederd en vernederd voor den **Heere** gevoelen, dan zal gewis de vierde trek ons niet ontbreken, **wij** zullen onder de „**behoeftigen**” gerekend worden. Is de **Heere** **onze** Leermeester, dan heeft Hij ons bekend gemaakt, dat **wij** **behoefte** en nooddruftig zijn, dat **vi** niets hebben noch zijn en dat wij niets kunnen vinden, om **op** te vertrouwen of ons in te beroemen dan „in den Heiligen Israëls.” Daar zal dan bij tijden ook een plechtig verheugen en verblijdend zien **zijn** in en op den Heiligen Israëls. Of is er in ons **geene** liefde tot **Hem**? Verblijdt **zich onze** ziel er niet in, dat Hij de Heilige Israëls is? Is’ **Zijne** heiligheid ons niet dierbaar, beminnen wij

die niet, schoon wij bezoedeld, diep onrein en walgelijk in **ons zelve**n zijn ?

Dezen zijn **het**, die van het algemeene wee zijn uitgesloten : „ Wee Ariël, Ariël ! **de stad, waarin David gelegerd heeft ;**” het **wee**, dat God in Zijn woord aankondigt tegen- de uitwendige Kerk, die opgetogen is in den algemeenen slaap, onkunde, huichelarij, omkeering en rebellie.

Als de **Heere** dan **zoo veel voor ons** gedaan heeft, gevende **onsooren** om te **hooren**, toen wij doof, **en oogen** om **te zien**, toen wij blind waren, vertederende **onzen geest** en ons blijdschap **gevende** in den Heiligen **Israëls**, dan heeft Hij geen *wee* tegen ons ; Hij heeft ons genadiglijk van de dreigende aankondiging tegen de uitwendige Kerk ontslagen ; Hij heeft ons tot een bijzonder volk gesteld, en ons **elken** zegen beloofd, daar wij waarlijk behoefte aan hebben, ofschoon wij ze ten eenenmaal onwaardig zijn, En dat Hij belooft, zal Rij dat niet goed maken?

Wie kan, sta op, en klaag mij, Heere **aan** ?

Waar brak Hij 't woord, waar bleef Zijn trouw niet staan 3

Neen 'k weet, Hij wil, Hij zal, Hij kan niet **wijken**,

Zijn Woord staat **vast**, schoon d'aarde moog bezwijken,

Die op den Heer, zijn hoop en sterkte bouwt ;

'k Weet zeker, dai 't hem eeuwiglijk niet rouwt.

AMEN.

DE VERLORENE SCHAPEN WEDERGEBRACHT.

LEERREDE OVER JER. 50 : 6. „MIJN VOLK WAREN VERLORENE SCHAPEN, HUNNE HERDERS HADDEN HEN VERLEID, ZIJ HADDEN HEN GEVOERD [NAAR] DE BERGEN ; ZIJ GINGEN VAN BERG TOT HEUVEL, ZIJ VERGATEN HUNNE LEGERING,

God de Vader in Zijn eeuwig voornemen, God de Zoon in Zijn Middelaars werk, en God de Heilige Geest in Zijne inwendige onderwijzingen — de Drieëenige God heeft eene eeuwige lijn van onderscheid getrokken, tusschen den witgewasschen naamchristen en de levende ziel. Hoe ook de huichelaars in Zion zich met het volk van God in de gemeenten vermengen ; ofschoon zij ook dezelfde waarheden belijden te gelooven, zoo is er toch een scheidsmuur tusschen hen gesteld, die niet te verbreken is ; eene scheidslijn, door den Drieëenigen Jehova opgericht, die noch door de daden, noch door de wijsheid der menschen ooit te vernietigen zal zijn. In het hart van een kind van God bevindt zich die kinderlijke vrees, waarvan de naamchristen niets weet ; het heeft die oprechtheid voor God, die vroomheid, die eenvoudigheid en Goddelijke teederheid, dat begeeren naar recht te zijn, die vrees voor zich te bedriegen, die hijging des harten, om gevoelig en bevindelijk te kennen „den eeaigen waren God, en Jezus Christus Dien Hij gezonden heeft,” dat uitzien om ten allen dage onder de gezegende onderwijzingen des Geestes te verkeeren, die nederigheid der ziel en verbrokenheid des harten, die teederheid der consciëntie en meer andere vruchten des Geestes, die, schoon door sommigen nagemaakt en nagevolgd, toch nooit in waarheid bestaan, dan in het hart van hen, wien God met Zijnen vinger heeft aangeroerd,

Daarom hebben allen, wien het Gode behaagd heeft tot wachters op Zions muren te stellen, om aan te zeggen de uren van licht en van duisternis, en te verkondigen wanneer „de morgenstond is gekomen en het nog nacht is,” (Jes. 21: 11, 12) wel luide uit te roepen, wie een eerlijk man, en wie een dief is, zonder eenige oogluiking. De getrouwe herders worden door den HEERE geroepen, „te richten tusachen kleinvee en kleinvee, tusschen de rammen en de bokken.” (Ezech. 34: 17.) En bij Jer. 15 : 19, worden de profeten des Heeren dringend verzocht, om het kostelijke van het snoode

uit te trekken, en zoo als de mond van God te zijn.

In de twee versen, die den tekst voorafgaan, en, in betrekking met dezelve, ook in den tekst, hebben wij eene beschrijving van den Heiligen Geest, sprekende door Zijnen dienstknecht Jeremis van de wijze, waarop de **HEERE Zijn** volk leidt. Door de onfeilbare pen des **Geestes**, vinden wij hier beschreven :

I. de *plaats*, waar Hij hen vindt ;

II. de *oorzaak*, die hen derwaarts dreef;

III. de *weg*, waarin zij verlost worden ;

IV. de *plek*, waar zij naar toegebracht worden,

En daarom zal ik, sprekende over deze zaken, mij niet zoo nauw aan den tekst te houden hebben, maar zoo de Heere mij gelieft te helpen, den tekst nemen, gelijk hij in verband staat met de twee onmiddelijk voorgaande versen. En mocht de gezegende Geest Zich verwaardigen, ons met Zijne dauw en Zijne zalving te beweldadigen, buiten welke al mijn spreken en al uw **hooren** zal wezen, gelijk „**water**, verspild op de aarde.”

„*Mijn volk waren verlorene schapen, hunne herders hadden hen verleid, zij hadden hen gevoerd naar de bergen ; zij gingen van berg tot heuvel, zij vergaten hunne legering.*”

Gelijk schier in alles veel af hangt van een goed begin, zal ik vooreerst mijnen grond zoeken goed te maken, door zoo klaar en beslissend ik vermag aan te **toon**en, wie de *personen* zijn, van **wien** hier gesproken wordt. God noemt ze zelf in den tekst : „*Mijn volk ;*” en het is dat bijzonder volk, dat God de Vader in Christus uitverkoren heeft voor de grondlegging der wereld, die uitverkorenen, welke God de Zoon, door hunne natuur deelachtig te worden, verlost heeft, door Zijn eigen dierbaar bloed ; en dat heilig volk, hetwelk God de Heilige Geest behaagt te onderwijzen, te **leeren**, te besturen en veilig te leiden* naar de eeuwige woningen van heerlijkheid. Dit uitverkoren gedeelte van het menschelijk geslacht noemt God in den tekst „*Mijn volk,*” alsof Hij van hetzelfde zeggen wilde : „*Zij zijn* de Mijnen door verkiezing ; de Mijnen uit kracht **van** koopng, de Mijnen door aanneming ; eeuwiglijk de Mijnen, **onomstootelijk** de Mijnen ; de Mijnen, in spijt van zonde, dood en hel ; de Mijnen, in spijt van vleesch, wereld en duivel.”

1.

Onze eerste beschouwing nu van dit bijzonder volk moet zich bepalen tot de *plaats*, waar God het vindt, „**Mijn volk,**” zegt Hij, „*waten* verlorene schapen.” Hun eeuwig, oorspronkelijk, **onveranderlijk** karakter is : *schapen* te zijn. Zij worden **geene** schapen, omdat zij gevonden zijn, noch verliezen dat karakter,

door **verloren** te **wezen**. Bij God waren zij eeuwiglijk schapen; en hun „**verloren**” zijn veranderde noch vernietigde, ten dien aanzien, „evenmin hun karakter, als dat een schaap, in het natuurlijke, van de kudde dwalende, in **eenen** bok verkeert. Het kan kreupel, ziek of met ongemakken gekweld zijn; het mag mijlen ver van de kudde afdoolen; derzelve wol mag door de struiken verminderd of met **slijk** bezoedeld, en zijne **gansche** gedaante **zoo** veranderd zijn, dat de herder het nauwelijks herkent, het blijft toch een schaap, en het zal een schaap blijven, zoolang het bestaat. **Alzoo** ook de uitverkorenen, eeuwiglijk schapen zijnde in den **gemoede Gods**, en als zoodanig eene eeuwige vereeniging met den Zoon van God bezittende, konden evenmin door hunnen val in Adam, als door hunne eigene struikelingen, zonden en ongerechtigheden hun oorspronkelijk, onveranderbaar karakter van schapen verliezen.

Maar beschouwen wij de *plaats*, waar Jehova de Geest hen **vindt**, dan zijn zij „*verlorene* schapen,” bedorven *en* ongedaan — **zonder** hoop, zonder hulp, zonder kracht, zonder wijsheid, **zonder** gerechtigheid; verloren en zonder vermogens, om den weg der heerlijkheid te vinden — verloren en zonder eenige verwachting, om iets in het schepsel te vinden, dat **Gode** aangenaam kan zijn — verloren en **geene** hoop ziende, om ooit de Hemelsche kueten te bereiken, buiten de **onmiddelijke** leidingen des Heiligen **Geestes** — verloren en uitgeput en ganschelijk onbekwaam om het geringste te doen, waardoor **Gods** gunst herkregen, of een erfdeel in Zijne liefde herwonnen zou worden !

‘Wanneer God de Heilige Geest eene ziel in handen neemt, dan is het, gelijk eertijds de vingeren eena mans band het vonnis der veroordeeling aan de wanden van het paleis des konings van Babel **schreef**, dat de Heilige Geest het woord „**VERLOREN**” in de consciëntie van ieder vat der barmhartigheid schrijft; en wanneer **Hij** dit woord met kracht in hunne **consciëntie’s** geschreven heeft, dan dragen zij het brandende, als vurige letters, met zich om, **zoo** dat derzelve indruk nooit verloren gaat, tot dat zij door het verzoenend bloed des Middelaars uitgewischt wordt.

Alzoo zijn door de onderwijzingen des Heiligen **Geestes**, in en aan de **consciëntie** van het **Gods** geslacht, de woorden „**verloren**, verloren, verloren !” geschreven in hunne harten; „verloren, verloren, verloren !” is de uitroep van hunne lippen; „**verloren**, verloren, verloren !” is het diepgaande gevoel hunner zielen. Niemand ia er ooit gevonden geworden, die niet het gevoel van verloren te zijn, meer of minder levendig, in zijn harte had. Niemand werd er ooit vergaderd in de armen

van den Hemelschen Herder, opgezocht van de bergen en de heuvelen, geleid op zijne schouderen en te huis gebracht met verheuging — niemand werd ooit tot **eenen** geestelijken omgang met Jezus gebracht, waardoor er met Hem gemeenschap geoefend wordt, of hij heeft gezocht, gekermd en geroepen door een gevoel van zijnen verlorenen staat; als een schuldig zondaar **voor** God.

Wanneer de ziel nu, onderwezen door den Heiligen Geest, om te gevoelen **zowel** als te zien en te weten, **dat** zij niet bij machte is, zich zelve van den toekomenden toorn te bevrijden, en bijgevolg in moedeloosheid en verslagenheid **nedergezonden** is, dan is het gemeenlijk de tijd, dat Hij eene ontdekking geeft van de barmhartigheid **Gods** ia het aangezicht van Jezus Christus. Wij vinden dit liefelijk voorgesteld in dat merkwaardig hoofdstuk, Ezech, 16. De vaten der barmhartigheid worden daar afgemaald onder het zinnebeeld van een pasgeboren kind, door zijne moeder verlaten, en „**op** het vlakke des **velds** geworpen, om de walgelijkheid van zijne ziele, ten dage toen het geboren werd.” (vs. 5.) **Zoo** onbeklaagd, verlaten, bezoedeld, hulpeloos, omkomende, **zoo** ellendig en uitgeworpen is de levendgemaakte ziel. Maar zij wordt niet der **omkoming** prijs gegeven. „**Als** ik nu bij u voorbij ging,” zegt de beminnelijke Verlosser, „zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minnen: **zoo** breidde Ik Mijnen vleugel over u uit,” (het teeken der huwelijks verbinding, Ruth 3 : 9) „**en** dekte uwe naaktheid; ja Ik zwoer u, en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere **HEERE**, en gij werd de Mijne,” (vs. 8.)

Dit schijnt eenigszins aangeroerd te worden in de laatste woorden van den tekst: „*Zij vergaten hunne legering,*” te kennen gevende, dat deze „verlorene schapen” reeds sedert eenigen tijd gevonden waren, en rust gevonden hadden in Christus; dat Jehova de Heilige Geest sommigen van hen op **eene** diepe, anderen op eene meer lichtere wijze, deze meer, anderen minder treffend, Jezus als hunne rustplaats had doen vinden, **zoo** dat hunne verlorene, beangste en benauwde zielen eenigzins rust in Christus gevonden hadden, rust in Zijn bloed, in Zijne gerechtigheid en in „het eeuwige verbond, dat in alles welgeordineerd en vast is.”

Maar de **HEERE** zegt in den tekst van Zijn volk, dat zij hunne *legering* vergeten hadden. Wanneer zij niet wisten, wat **eene** legering (**eene** rustplaats) was, konden zij niet gezegd worden, die te vergeten, En dit is, naar mijne zienswijze, zekerheid genoeg voor de meening, dat **Gods** volk gevoerd is naar de bergen, door middel van valsche herders, Het is ontegenzeggelijk waar, dat hunnen *eersten* verlorenen toestand niet ontstond uit **verkeer-**

de leidslieden, dat is : gelijk zij verloren waren in Adam, verloren in het lichaam, toen zij in zonden ontvangen werden, **en** verloren uit het lichaam,- toen zij, op **eenen** dwaalweg gingen en leugens spraken. Liever zou ik denken aan een schaap, dat in de kooi geweest is, dan aan een, dat lammeren wierp op de bergen en nooit de **stem** des goeden Herders **kende**; eerder aan-de **dolingen** van den **afwijker**, dan aan hun, die dood in de zonden zij<. En dat in **overeenstemming** met de gelijkenis van het verlorene schaap. (Luk. 15 : 4-6.) die de **zaak** van eeneu **afwijker** beschrijft, en instemmende- met den boetvaardigen uitroep van David (Ps. 119 : 176.) „Ik heb gedwaald als **een** verloren schaap ; zoek Uwen knecht.”

II.

De **HEERE** geeft in den tekst de *oorzaak* op, de middelijke oorzaak van het afwijken en de doolingen Zijns volks. Hij legt de schuld op hunne valsche herders, hunne bedriegers, en **bedriegelijke** leidslieden, die hen óf door onkunde, óf **boosaardig**-lijk op **eenen** dwaalweg voerden.

„Mijn volk,” zegt Hij, „waren verlorene schapen, *hunne* herders hadden hen *verleid*, zij hadden **hen** gevoerd naar de **bergen**; zij gingen van **berg** tot heuvel,- zij vergaten hunne legering.”

O ! welke bliksemstralen van Goddelijke wraak zijn er in **Gods** Woord tegen de valsche dienstknechten bedreigd - voldoende om **iemand**, die met een teedere consciëntie opstaat in den naam des **Heeren**, van het hoofd tot de voeten te doen schudden en beven ! Welke ontzaggelijke aankondiging van de gramschap **Gods** tegen de nietige herders, (**Zach.** 11 : 17.) de **trage**, zelf-zoekende herders, die het zwakke niet versterken, het kranke niet **beelen**, het gebrokene niet verbinden, het; weggedrevene niet weder brengen, noch het verlorene zoeken, maar over hen heerschen met strengheid en **hardigheid**, die zich **zelve**n weiden, en niet de kudde ! (Ezech. 34 : 4-8.)

Doch is des **Heeren** volk, nadat zij **eenige** kennis van Christus verkregen hebben, door deze valsche herders op het dwaalspoor geleid, dan zijne **hunne** verraderlijke leidslieden in het kleed der waarheid tot hen gekomen. De leer der genade was op hunne lippen, maar bedrog en geveinsdheid in hunne harten ; en **zoo**, onder het masker der waarheid, dringen zij zich in hunne genegenheden, nemen het oordeel voor hen in, en misleiden de harten van **Gods** volk. Kwamen zij in openbare misslagen, stelden zij in eens hunne **bedriegelijke** gevoelens bloot, openbaarden zij van stonden aan hun onchristelijk leven,. de-schapen zouden een wapenkreet laten **hooren**, en niet naar hunne aanlokkende stem

luisteren. Maar zij komen tot de kudde als een waar herder, de Goddelijke gevolmachtigde herder der kudde, hoewel met geen ander doel, dan om de horden weg te breken, en de schapen te verstrooien en weg te voeren. Wij willen met de hulp **des Heeren eenigen** dier valsche herders, die in Christus naam komen, **hoewel** niet door Hem onderwezen noch door Hem gezonden, ontmaskeren en ten toon stellen.

Sommigen van deze valsche herders voerden hen ter zijde af, door hen op te bouwen in de leer, zonder dat zij de zoete kracht en de levende uitwerking der waarheid in hunne zielen ondervinden ; en **zoo** houden de kinderen van God op met zuchten, roepen en kermen naar den **Heere**, zij rusten op de leer, **als** leer, zonder dat de zoete zalving, de zaligende kracht en Goddelijke geur van die leer aan hun medegedeeld en in hun hart geschonken is, door den mond van God,

Wat het ook zijn moge, dat eene ziel van hare „**legering**” wegdrijft ; wat haar ook ter zijde afvoert van **eene** bevindelijke kennis van den Zoon **Gods** ; wat haar ook van den geest tot de vorm en van de kracht tot de letter verleidt, dat verongelijkt **eene** levende ziel ernstiglijk. Hoe Schriftuurlijk en waar **deze leer** ook zijn moge, hoe bekwaam ook opgehelderd, duidelijk bewezen, of welsprekend aangedrongen, nochtans, wanneer zij door dieners der ongerechtigheid gebruikt wordt, gelijk het menigmaal geschiedt, om de ziel op te bouwen in eene verwaande vrijmoedigheid, en het werk des **Geestes** in de consciëntie tegen te **staan, dan trekken** zij de schapen af van de kracht, den geest, en de geur der Goddelijke waarheden, gelijk die bevindelijk gekend worden, tot **eene bloote** letter en **droogen** vorm. De waarheden in de letter zijn voor hen niets, dan **een** geraamte en door snaren vastgehechte beenderen der waarheid, zonder dat er zenuwen en **vleesch** op hen is, en zij met **eene** huid bedekt worden, of de adem des Heiligen **Geestes** daarop blaast, opdat **zij** leven zouden. (Ez. 37 : 8, 9.)

Ik beroep mij op het geweten van sommigen, die hier zijn, **zoo gij** niet op deze wijze weggevoerd werdt.

Toen de Heere het eerst Zijn werk in uwe ziel begon, (ik mag en kan hier van mij **zelven** spreken) was er toen **geene** eenvoudigheid, oprechtheid, een hijgen naar de kennis van Jezus, gelijk Hij Zich **zelven** alleen bekend maakt, met de overtuiging van zonde en hulpeloosheid gemengd? En toen gij eenigermate gebracht werdt tot het geloof **in-** en de hoop op Hem, was er toen geen oprecht, kinderlijk steunen en rusten op Zijn bloed en Zijne gerechtigheid ? Maar zijn sommigen uwer niet weggevoerd van deze eenvoudigheid **en Goddelijke** oprechtheid, dit onbetwistbaar en hijgend leunen op de uitwendige onderwijzingen des **Geestes**, tot **eene** drooge, koude en verharde belijdenis der waarheid, veel verder in de kennis van de letter gaande, dan in de frischheid, de geur en den levenden

staat der waarheid, hetwelk de kracht der waarheid gevoelig deed vervallen, **en** als het ware verdroogen in uwe zielen? En wat was de werkende oorzaak van deze plaatsvervanging van de wijsheid der menschen voor de kracht van God? Spoor derzelve bron op, en gemeenlijk wordt **zij** gevonden in de **valsche** herders, die tot de kudde kwamen, de horden der Goddelijke vrees slechttten, en de kudde wegdreven of trokken tot de barre bergen, haar voerende van berg tot heuvel, in **leeringen** en bespiegelingen, fijn gezochte onderscheidingen en woordenstrijd, tot dat, te midden van verschillen en redetwisten, de schapen hunne legering vergaten.

Weder anderen van deze valsche herders, die in het kleed der waarheid te voorschijn komen, brengen met zich **eenen** boozen antinomiaanschen geest, die zij in het eerst wel eenigszins verbergen, **maar** na **eenigen** tijd luider verkondigen, en in het gemoed van die hen **hooren**, overgieten. Het zijn niet **zoo** zeer de woorden eens mans, als wel zijnen geest, waarvoor wij ons te wachten en waarop wij nauwkeurig te letten hebben.

Waar ook een **dienaar** voor eene gemeente optreedt en geduriglijk tot haar spreekt zal hij zijnen geest aan haar mededeelen, en in haar gemoed prenten datgene, waarvan zijn eigen hart vol is. Het kan gebeuren, dat onder een volk, dat de leer der levende Godzaligheid belijdt, een **leeraar** komt met de waarheid op zijne lippen, **met** de leer der genade en eenige vertooningen van **bevinding**, en er nochtans in hem heerscht een geest van wispelturigheid en zorgeloosheid, een geest van lichtachting van het bevelende gedeelte van **Gods** Woord, van veronachtzaming der ordinantiën **Zijnes** huizes, van geringachting van de **werken** der Goddelijke vrees en **eene** teedere consciëntie ; **en**, zonder de volstreckte loochening van de bevinding der heiligen — want dat ware al te onbeschaamd en kon voor hem **zelve**n schadelijk zijn — zal hij versmaddende aanmerkingen uitwerpen tegen de zuchtigen en de uitroepen van een bekommerd hart, en tegen de tranen, de **kermingen** en smeekgebeden van eene levende **ziel**. Deze dingen zoekt **hij** ter zijde te stellen als wettisch en **slaafsch**, en roept luide voor, wat hij noemt, vrijheid des Evangelie's en de **onveranderlijke** verzekering des geloofs. Wanneer hij hen afgebracht heeft van eene **hart**-rakende, eene door God onderwezene en gewrochte Godsdienst, dan zal hij aan hunne gemoederen mededeelen die **roekelooze**, verharde verwaandheid, dien toemelloozen, antinomiaanschen geest, die door den satan in hem geblazen is — een geest, **zoo** zeer verschillende van een heilig beven, Goddelijk ontzog en kinderlijke vrees, als de Hemel van de hel, of Christus van **Belial**.

Het schaap dat rust in Christus gevonden had, dat **Zijnen** naam **als eene** geur van uitgestorte olie had bevonden, **geduriglijk** door **zijnen** boozen geest beademd, en denzelven **zoo** geschikt vindende

voor den vrijen loop zijner vuile lusten en driften, wordt menigwerf door dezen wijn van Sodom, en deze druiven van Gomorra **betoo-**verd ; zoodat zij „hunne legering vergeten,” en „weggevoerd worden naar de bergen,” dolende „van berg tot heuvel” van verwaande vrijmoedigheid, en misschien zouden velen van die steile rots afvallen, **zoo** niet de goede herder hen opzocht op die plaatsen, waarhenen zij verstrooid zijn, ten dage der **wolke** en der **donkerheid**.

Anderen van deze valsche herders voeren, onder de belijdenis der waarheid, het socinianisme, het arminianisme, de voorwezendheid ¹⁾ en andere ijsselijke dwalingen **zoo** bedektelijk in, dat zij de onvoorzichtigen bedriegen,

Maar daar is nog **eene** andere klasse, van alle deze ganschelijk onderscheiden, valsche herders, die groote ijveraars voor de geboden van **Gods** Woord en de bevelen van Zijn huis **zijn**, maar die ten doel hebben, om in het geheim **eenen** geest van **eigen** gerechtigheid den volke in te blazen — hen op te leiden tot, wat zij heiligheid noemen, als of heiligheid iets ware, dat door naastigheid en vlijt te verkrijgen is ; en **zoo** trekken zij hen terzijde af, van als een arm ellendig zondaar aan den voet des **kruises** te liggen, tot het leunen op iets van het eigen ik, waardoor **den** Heiligen Geest smaadheid wordt aangedaan, dewijl Hij de Onderwijzer van de kerk van God is, en de Heere Jezus Christus wordt onteerd, Die zoowel onze *heiligmaking* als onze **rechtvaardig-****making** is. Wat ook den mensch aftrekken moge, van aan den voet des **kruises** kruipende te blijven, van Goddelijke vrees, kinderlijk ontzag en een bevend gevoel van **Gods** tegenwoordigheid, wat hem ook ter zijde voert van gemeenschaps-oefening met Jezus, van boetvaardigheid en zelfverloochening, dat is *niet uit God*. Hoe Schriftuurlijk de **taal** ook zij, waar het mede uitgedrukt wordt, hoe groot ook de Godsvrucht **en** de heiligheid van **het** gelaat, de reden en het gewaad van den prediker zij, welke vurige Godsdienstijver hij ook vertoone, ja, ofschoon hij ook als een engel des lichts kwam, hij en zijne boodschap is zeer te mistrouwen, **zoo** hij iets leert, dat de ziel kan afvoeren van het kruis des **Heeren** Jezus :

„**Zoo** hij niet leert, ‘t zij zuur of zoet,
Het Lam van God — des Midd’laars bloed !”

Maar in de eerste dagen, als de ziel nog niet diep ingeleid is in de verborgenheid der zonden en de verborgenheid der zaligheid, dan is er niets, dat **zoo** spoedig met de **diep** ingewortelde eigen-gerechtigheid van onze harten instemt, als het ernstig aandringen op heiligheid uit den mond eens leeraars, die met al derzelve geur

1) Verstaat hieronder **dezulken**, die **leeren** dat de ziel voor hare intrede in deze wereld, — en vooral Christus **menschelijke** ziel, reeds te voren stond : waardoor de weg des **heils** vernietigd **zoude** worden. Vert.

gebalsemd is, en in onze ongeopende **oogen** van het hoofd tot de voeten rein en bijna zonder zonden schijnt te zijn,

Maar hoeveel ook deze afgodische herders van elkender verschillen, in een punt zijn zij het allen eens; ééne beschuldiging wordt tegen hen allen ingebracht: „Zij hebben de schapen verleid en hen gevoerd naar de bergen.” Zij hebben ze afgekeerd van het kruis van Christus, van de eenvoudigheid en Goddelijke oprechtheid, van de teederheid der consciëntie, van de bekommerende en beproevende paden der kinderen Gods, van hunne bedelaarsgestalte, bankbrekerschap en nooddriftigheid; van het zien op den Heere van leven en heerlijkheid, als de eenigste hoop, **sterkte** en gerechtigheid van **hunne** behoeftige en naakte zielen. Noch is dit niet alles. „Zij hebben hen gevoerd naar de bergen,” hebben hen gevoerd of gedreven naar de onvruchtbare bergen — de bergen van **Gilboa**, waar geen dauw noch regen, geen voedsel noch **schuiling** is, waar hen bij dag de hitte en bij nacht de koude verteert. Zij voeren hen niet in de vallei des ootmoeds, te midden van de groene weiden, en langs de stille wateren, welke alleen in *die vallei* gevonden worden ; maar zij hebben ze gevoerd naar de bergen van hoogmoed en zelfverhooging, verwaandheid en dorre bespiegeling. En wat is daarvan het gevolg? „Zij gingen van berg tot heuvel,” — van de **eene** onvruchtbare hoogte tot de andere, niet wetende, waarhenen zij doolden, onvoldaan met elke plaats waar zij kwamen, en nochtans onbekwaam, om in de vallei neder te komen; onderzoekende van berg naar heuvel, van denkbeeld tot denkbeeld, tekst tot tekst, de eene leer **na** de andere, maar vinden noch rust noch voedsel. Want, schoon ook het levende schaap **eenen** tijdlang van de eenvoudigheid, die in Christus is, afgedwaald kan zijn, **zoo** zoekt het toch naar voedsel en weide, en voedt zich inderdaad nooit met iets, dat de Heilige Geest Zelf niet mededeelt. Hoewel een kind van God ook gedurig verschrikt mag zijn in leeringen en bespiegelingen, **zoo** vindt het toch nergens **eene** wezenlijke rust, dan in de zoete vereeniging met Jezüs ; is me niets **voldaan**, dan met die Goddelijke openbaringen der genade aan zijne ziel, de verheffing van het **licht** van 's **Heeren** aangezicht, de zoete influistering en indruiping van Zijne eeuwige liefde en onderscheidende gunstbetooning. Maar het gebeurt **zoo** menigmaal, en ik geloof, dat het veel in deze stad geschiedt, dat door verleiding der valsche predikers, de levende zielen weggevoerd worden, gaande van berg tot heuvel, beproevende dan het eene en dan het andere, zoekende rust en ze niet vindende; **zijnde** rusteloos, verward, bedrogen onbekwaam, om zich te voeden met hetgeen hen voorgezet wordt, **ea** nochtans niet **bij** machte tot de weide te gaan, waar **zij** kunnen nederliggen, -gerust zijn, zich voeden **en** verkwikken,